

Aleg

747

Sprawozdanie

Wydziału krajowego o zaprowadzeniu w krajowym zakładzie dla obłąkanych w Kulparkowie, oświetlenia elektrycznego i własnego wodociągu.

Wysoki Sejmie!

Na posiedzeniu z dnia 24. stycznia 1910. powziął Wysoki Sejm następującą uchwałę:

„Poleca się Wydziałowi krajowemu aby rozważył sprawy zaprowadzenia elektrycznego oświetlenia w krajowym zakładzie dla obłąkanych w Kulparkowie, jakoteż zaprowadzenia tamże własnego wodociągu i o tem złożył sprawozdanie na najbliższej sesji sejmowej“.

Na wstępie zauważyć należy, że sprawa elektrycznego oświetlenia zakładu kulparkowskiego była już niejednokrotnie w latach ubiegłych rozważana przez Wydział krajowy i przez Komisję sanitarną Wys. Sejmu. Stąd pochodzi, że pierwsza część zawartego w powyższej uchwale polecenia została wykonaną przed powzięciem tejże uchwały. Jeśli zaś Wydział krajowy dotychczas z konkretnymi wnioskami przed Wysokim Sejmem nie wystąpił, to główna tego przyczyna tkwi w niekorzystnym wyniku obliczeń finansowych i w chęci odjęcia funduszowi krajowemu znacniejszego wydatku przez przesunięcie go na lata finansowe pomyślniejsze.

Sprawę zaprowadzenia oświetlenia elektrycznego w zakładzie kulparkowskim badano ponownie w roku 1908. a to na skutek polecenia Wys. Sejmu, zawartego w uchwale z 7. marca 1907.

Inżynier mechanik, któremu Wydział krajowy zlecił przestudyowanie sprawy elektrycznego oświetlenia zakładu, przeprowadził dokładne obliczenia kosztów takiego oświetlenia w zestawieniu z obecnym oświetleniem naftowym. Zebrał nawet od firm kosztorysy i przedłożył Wydziałowi krajowemu dokładnie opracowany przez firmę Siemens i Schuckert projekt elektrycznego oświetlenia zakładu w dwóch alternatywach — mianowicie:

I. z własną stacją wytwórczą kosztem 165.000 Kor, przyczem roczny koszt oświetlenia wynosiłby 21.344 Kor.

II. z przyłączeniem instalacji do miejskiej elektrowni lwowskiej kosztem 83.000 Kor., przyczem roczny koszt oświetlenia zakładu wynosiłby kwotę 22.225 Koron. Obecny zaś roczny wydatek na oświetlenie zakładu naftą wynosi około

14.000 Kor., nadto zaś 3.500 Kor. wydaje zakład na lampy, latarnie i ich części składowe — nie ponosząc przytem żadnych kosztów instalacji. Ostateczny rezultat obliczeń był taki, że po przyjęciu najkorzystniejszej alternatywy, jednorazowy wydatek na cele elektrycznego oświetlenia wynosiłby 83.000 Kor., a stały roczny wydatek na oświetlenie zakładu byłby wyższy o 6.782 Kor. Obliczenia te poczynione w roku 1908. uległyby zapewne niejakej zmianie, ze względu na ustawiczną fluktuację cen w tej dziedzinie; w ogólności jednak nawet obecnie nie uległyby niżeniu mimo, że gmina m. Lwowa produkuje teraz prąd w większej ilości i tańszymi środkami, bo w zamian koszty instalacji — wobec drożających cen materiałów i robocizny wzrosłyby musiały.

Wydział krajowy z pewnością nie zapoznaje wysokich korzyści administracyjnych, jakie łączą się z doprowadzeniem prądu elektrycznego i oświetlenia tak wielkiej instytucji, jaką jest kraj. zakład dla obłąkanych w Kulparkowie; również jest świadom tych wszystkich ujemnych stron — jakie połączone są z oświetleniem naftowem — z których największą jest niewykluczona możliwość pożaru. Jednakże wobec znacznych sum, jakie rokrocznie pochłania administracja zakładu: wobec wysokich nakładów poczynionych w ostatnim pięcioleciu na rozszerzenie zakładu przez dobudowanie sześciu pawilonów dla chorych oraz pawilonu zakaźnego, budynków mieszkalnych, folwarcznych, adaptacji budynku administracyjnego i rozszerzenia oczyszczalni biologicznej — wobec uchwalonego przez Wys Sejm w ubiegłym roku kredytu 416.000 Kor. na pokrycie przekroczenia kosztów wspomnianego rozszerzenia. — Wydział krajowy ze swej strony nie uważałby obecnie za rzecz wskazaną występować z inicjatywą uchwalenia nowych wydatków obciążających znacznie fundusz krajowy jednorazowo, nadto zaś podwyższających kosztą administracji zakładu na całą przeszłość.

Uznając natomiast, że bezpośrednim skutkiem tych zwiększonych wydatków byłoby pozyskanie światła intensywniejszego, bez którego zakład dotychczas obchodzi się, uważa Wydział krajowy, że opłacanie wyższe tej dogodności może być przesunięte na późniejszy finansowo korzystniejszy okres czasu, bez większej uciążliwości dla zakładu.

Zapewnienie zakładowi dostatecznej ilości dobrej wody było również od dawna przedmiotem badań i starań Wydziału krajowego. Od roku 1904. zdołano zapewnić zakładowi kulparkowskiemu pobór wody z najlepszego źródła tj. z miejsciego wodociągu lwowskiego; w tym celu z warty z gminą m. Lwowa umowę i poniesiono znaczne koszty budowy rurociągu z przepustem pod torem kolejowym, wieży wodnej i silnicy elektrycznej do pompowania. Z czasem jednak wskutek nie tylko rozszerzenia ale i przepełnienia zakładu, ilość zakontraktowanej wody okazała się niewystarczającą, a cena za wyższy jej pobór zbyt wysoką.

Wedle bowiem pierwotnych obliczeń miał zakład pobierać 120 m³ wody dziennie po 20 gr. za 1 m³ a ponad 120 m³ za każdy metr po 40 gr. Woda ta przeznaczona była tylko dla użytku chorych i personelu zakładowego, nadto zaś dla kuchni, piekarni i maszyn. — Resztę potrzebnej wody dla folwarku i celów drugorzędnych pobierać miał i faktycznie pobiera zakład z własnych udzien od dawna istniejących. Mimo tego nie może zakład zaspokoić rosnących potrzeb. Ilość wody obliczona pierwotnie na 800 do 1000 chorych nawet z uwzględnieniem rozszerzenia zakładu przy miernem jej używaniu nie może wystarczyć na 1500 chorych, których przepełniony zakład pomieścić musi, zwłaszcza gdy w ostatnich czasach woda właśnie w postaci t. zw. kąpeli trwałych, stała się najważniejszym środkiem terapii psychiatrycznej, te zaś kąpiele przy tak znacznej ilości chorych, pochłaniać muszą znaczną ilość dziennego dopływu wody.

Z tych to powodów wszczął Wydział krajowy w ubiegłym roku rokowania z gminą m. Lwowa, o zmianę obowiązującej umowy zarówno co do ilości pobieranej wody jak i co do ceny jednostkowej przy poborze wyższym niż 120 m³ na dobę. Niestety rokowania te zerwane zostały bez skutku, gdyż gmina zażądała poczynienia kesztem funduszu krajowego rozlicznych i znacznych nakładów na

budowę drugiego odgałęzienia wodociągu miejskiego, na obniżenie zaś ceny przy wyższym poborze wody nie przystała. Wydział krajowy zaś nie mógł zgodzić się na ponoszenie znacznych kosztów budowy drugiego rurociągu, który nie wyłącznie w interesie zakładu istniałby na to, by doń doprowadzać wielką ilość w dwójnasób droższej wody; w tych bowiem warunkach roczne wydatki zakładu na wodę byłyby wprost niestosunkowo wysokie, a zysk gminy na humanitarnym zakładzie kosztem ofiarności kraju — nieusprawiedliwiony.

Gdy zatem Wydział krajowy cytowaną na wstępie uchwałą Wys. Sejmu otrzymał polecenie, aby rozważył sprawę doprowadzenia do zakładu własnego wodociągu, wydał zarządzenia inżynierowi hydrotechnikowi, aby poczynił studia nad sposobem i kosztami budowy takiego wodociągu. Jak to jednak już z przebiegu budowy większych wodociągów miejskich wynika, projekty takie nie są łatwe do zrealizowania i wymagają bardzo sumiennych i długich przygotowań. Przedewszystkiem bowiem poszukiwania za dobrą wodą w dostatecznej ilości w pobliżu Kulparkowa wymagają wielkiego nakładu pracy, wiedzy i doświadczeń. Gdyby zaś pomyślny skutek tych poszukiwań był łatwym do osiągnięcia, niewątpliwie zostałyby już wyzyskany cobyśy przez samą gminę m. Lwowa, która pobierać musi wodę z odległych Dobrostan

Powtóre zważyć trzeba, że koszta ujęcia źródeł, budowy rurociągu na znaczniejszej przestrzeni i pompowania wody będą wysokie — za poniesieniem ich przemawiałoby niewątpliwie zupełne uniezależnienie zakładu od gminy przy poborze dowolnej ilości potrzebnej wody a prawdopodobnie także niższe koszta roczne na ten cel wykładane. W każdym razie jednak, obliczenia te oparte być muszą na szczegółowych projektach i kosztorysach po niewątpliwem ustaleniu źródła poboru wody i po przeprowadzeniu prób co do ilości i jakości. Te zaś prace w ciągu jednego roku skutecznie się nie dadzą i dlatego Wydział krajowy zastrzegając sobie przedstawienie odpowiednich wniosków na później, narazie tylko zauważyć może, że sprawa zapewnienia zakładowi kulparkowskiemu dostatecznej ilości dobrej wody jak przedtem, tak i obecnie jest przedmiotem sumiennych rozważań w wyżej wskazanym kierunku.

Zamykając niniejsze sprawozdanie, Wydział krajowy wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Sejm przyjmuje sprawozdanie Wydziału krajowego o zaprowadzeniu w kraj. zakładzie dla obłąkanych w Kulparkowie elektrycznego oświetlenia i własnego wodociągu do wiadomości.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Marszałek krajowy:

Badeni w. r.

Sprawozdawca:

Dr. Szymon Bernadzikowski w. r.

Członek Wydziału krajowego.

